

ЗНАНИЕ И СОЦИАЛНА РЕАЛНОСТ

Рецензия за монографията на Ангел Цветков. *Социология на знанието*. (Цветков, А. 2017. *Социология на знанието*. Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“, ISBN 978-954-00-0144-9) 124 с.

Марио Маринов

Югозападен университет

Монографията на Ангел Цветков *Социология на знанието*, издадена от Университетско издателство „Неофит Рилски“ – Благоевград през 2017 г. се състои от увод, четири глави, заключение и библиография.

Заглавието, както и корицата на книгата, още от самото начало изглеждат обещаващо и това не е случайно, когато има две важни думи в това заглавие – „социология“ и „знание“. Първата, обаче сякаш изразява принадлежност – като че ли социологията е в услуга или подчинена на знанието. Това не би било друго, защото всяка една наука принадлежи на знанието. Особеният случай тук е, че науката за социалния свят или човешкото общество има нужда от една важна спойка и от един обединяващ стремеж, който да направи човешкия живот по-качествен, смислен и духовно сплотен от свързващи и обединяващи, но понякога разделящи и разединяващи хората идеи.

Всъщност това е една книга, посветена на малко познатия в източноевропейската социология клон – социология на знанието. След многото видове най-различни отраслови социологии, които обхващат различни сфери на социалния живот, идва ред на една социология, която обобщава знанието. Знанието е изконен човешки стремеж, който е изключително важен за спойката на социалните взаимодействия, но също така и утвърждава един от най-важните аспекти на човешкото съществуване. Целият съвременен свят, комуникации, технологии и наука са изградени от натрупаните знания и умения през вековете. Дори понятия като „просвещение“ и „модерност“ са немислими. Кое друго ще отличава света днес от този на пещерния човек, ако не върховните достижения на мисълта?

Учудващо е, че това е една от малко познатите страни на социологията в страните от Източна Европа, но именно това би могло да превърне социологията във фундаментална наука, така бленувана от бащите-основатели на социологията. Претенциите идват от това, че човешката дейност е плод на научно и социално обусловена рационалност, която идва от това, в което хората вярват, което поддържат и смятат за правилно и реално.

Средновековната християнска идея, че разумът е подчинен на вярата в най-дълбок смисъл разделя това, което за голяма част от хората означава едно и също: знание и убеждение, дори без твърдите основания на науката, макар да обяснява по образен и митологичен свят заобикалящата го действителност. Светогледната или лингвистична вселена е „крайната“ опора на човека, без която не може в един свят на несигурност. Макар днес да живеем под знака на Разума (или поне така живее Западната цивилизация), сме свидетели на взаимоотношения в които вярата все още взема превес. Става дума за общества, които също ползват удобствата на модерните технологии, без това обаче съществено да повлиява на светогледната им система.

В тази книга има вплетени множество идейни светове от различни области – социология, философия, методология на науката и епистемология. Това показва подготовката и ерудицията на автора, обединил различни сфери в един своеобразен интердисциплинарен подход. От една страна, философската спекулация, на която социологията традиционно противопоставя научния модел, без обаче да се стига до отрицания на цялата епистемология. Тя трябва да бъде спасена и коригирана, а не отречена. Класическите философски доктрини я превръщат във фундаменталистки подход. Съвременните философи са антиплатонистки настроени и се опитват да се разграничат от твърдата вяра в понятията и идеите, предрешавайки твърдения за реалността в окончателни. Това, според политическите философи (най-вече френските), пренесено върху обществото би дало отражение в крайна сметка, при формирането на идеологии от тоталитарен тип, какъвто е „проблемът Хобс“ или марксистко-ленинската идеология, господствала в страните от бившия Съветски съюз и Централна и Източна Европа десетилетия наред.

Социологическият елемент в книгата е отпратен в сферата на феноменологичния анализ, произведен от антиплатонизма на немския философ Хусерл и продължен в социологическата традиция на Алфред Шютц и Томас

Лукман. Всекидневният живот на хората е основата, на която социалните агенти конструират реалността. Това конструиране ще даде основания на философи като Джеймс Мафи и Алвин Голдман да отнесат епистемологията към социалния свят, като ѝ припишат антропологически характер. Ето защо Мафи, казва, че епистемологията има нужда както от история, така най-вече и от социология. От пределно абстрактните твърди основания на знанието, последното ще бъде препратено към това, което хората „поддържат и според което живеят“. Това са познанията за „значимите други“ и реалността, която е социално конструирана, а „твърдият“ фундамент е в създаването и изграждането на символни вселени, които косвено влияят, върху социалните взаимодействия.

Класическата социология на знанието на Карл Манхайм и „Силната програма“ на Единбургската школа ще бъдат обединени от социалната епистемология и антропо-епистемологията в стремежа да изградят един свят, в който знанието ще бъде неотменна част от живота на хората. Сякаш всичко си идва на мястото. Абстрактното мислещо същество на класическата епистемология ще бъде заменено от реалния социален агент. Теориите за това що е истина и що е реално ще бъдат отнесени към социалния свят – по изграждане и поддържане на социално значими знания.

Надявам се, че с това кратко представяне на книгата на Ангел Цветков „Социология на знанието“ ще бъде събудено интелектуалното любопитство, както на социолози, така и на философи да се потопят в едно поле на фундаменталната теория на знанието, чието значение нараства в съвременния модерно-постмодерен свят. Знание, което е жизнено важно за съществуването на обществото с център – човешкия индивид, съучастващ в социалното интрепретиране и конструиране на реалността.

KNOWLEDGE AND SOCIAL REALITY

Review of Angel Tsvetkov's monograph "Sociology of knowledge." (Tsvetkov, A. 2017. Sociology of Knowledge. Blagoevgrad: Neofit Rilski University Publishing House, ISBN 978-954-00-0144-9) 124 p.

Mario Marinov

South-West University Neofit Rilski", email: mario_marinov@swu.bg

ARTICLE INFO:
Original Article
Received: 20, 07.2019
Revised: 31, 07.2019
Accepted: 09, 08.2019